

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՃԻ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԿԱՊԱԿՑՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՆԱՅԻՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՅ ՏՎՅԱԼՆԵՐՈՎ*

ՌՈԶԱ ԿՈՒՐԴԻՆՅԱՆ

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի Գյումրու
մասնաճյուղ, ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի դասախոս,
ՀԴՏՀ ԳՄ ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի հայցորդ
Ը. Գյումրի, Հայաստանի Հանրապետություն
rozakurghinyan@yahoo.com

Հոդվածի նպատակն է բացահայտել և վերլուծել ՀՀ տնտեսական աճի և ֆինանսական խորության փոխակախվածության առանձնահատկությունները: Ինչպես գիտենք, որքան մեծ է ֆինանսական ու դրամական ռեսուրսներով տնտեսության հագեցվածությունը և բազմազան ֆինանսական համակարգերի ենթակառուցվածքները, այնքան այլ հավասար պայմաններում բարձր են տնտեսական աճի տեմպերը: Հնայած ֆինանսական վարձագման շարունակական աճը հանգեցնում է տնտեսական աճի՝ այնուամենայնիվ ֆինանսական վարձագման բարձր մակարդակների դեպքում կապը թուլանում է և, ի վերջո, դառնում է բացասական:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ մեր կողմից առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները՝ գնահատել ու բացահայտել Հայաստանում տնտեսական աճի և ֆինանսական խորության միջև առկա բանական ու որակական կապը, ինչպես նաև դիտարկել տնտեսական աճի և ֆինանսական խորության միջև առկա փոխապդեցության տեսական որոշ մոտեցումներ:

Հետազոտության իրականացման համար կիրառվել են ինդուկցիայի, դեդուկցիայի, վերացարկման, ինչպես նաև մաթեմատիկական(բազմագործոն ռեգրեսիա) մեթոդները:

Հետազոտության արդյունքներից ելնելով՝ կարող են ասել, որ ՀՀ ֆինանսական համակարգում նշանակալի դեր ունի բանկային համակարգը, իսկ ֆինանսական համակարգի մյուս ինստիտուտները փոքրածավալ միջոցների, ինստիտուցիոնալ անկատարության, սահմանափակ ֆինանսական գործիքների կիրառության և մի շարք այլ խնդիրների պատճառով չեն կարող նպաստել երկրում տնտեսական աճի ապահովմանը:

Հիմնաբառեր՝ ֆինանսական վարձագվածություն, ֆինանսական խորություն, տնտեսական աճ, Բարրո ռեգրեսիա, ֆինանսական ակտիվներ:

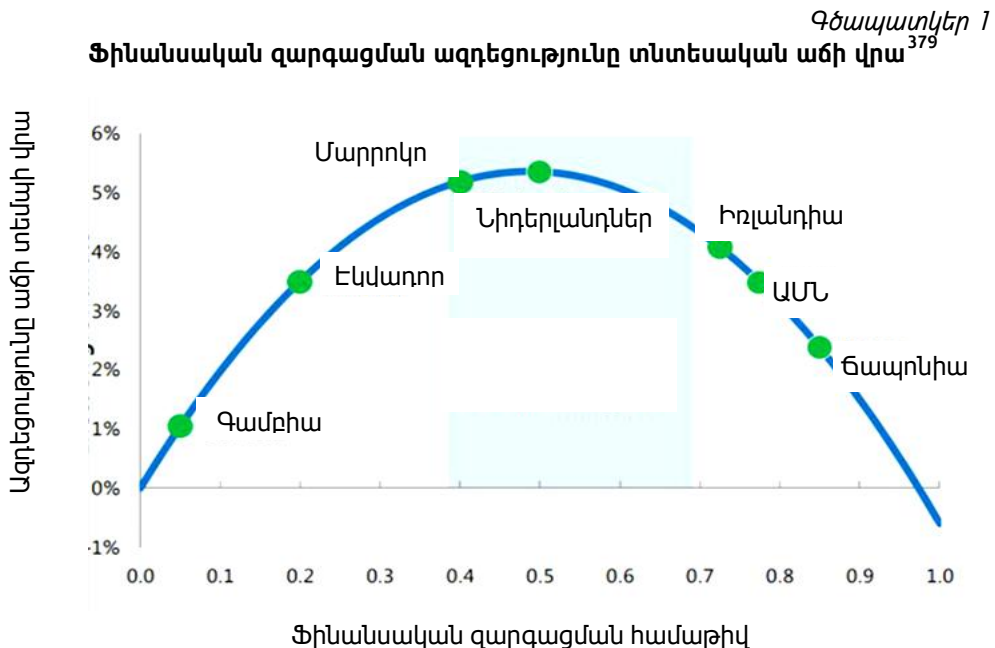
Համաշխարհային տնտեսության զարգացման ներկայիս պայմաններում տնտեսության իրական ու ֆինանսական հատվածները սկսել են գործել ու զարգանալ անհամաչափ՝ պայմանավորված ֆինանսական շուկաների և ինստիտուտների զարգացմամբ, շրջանառվող ֆինանսական գործիքների ընդլայնմամբ, ինչպես նաև Նորագույն տեխնոլոգիաների ներդրմամբ: Կախված զարգացածության մակարդակից՝ տարբեր երկրներում կիրառվում են ֆինանսական գործիքների տարբեր տեսակներ ու խմբաբանակներ, որը բխում է ինչպես երկրի օրենսդրությունից, ինստիտուցիոնալ համակարգից, այնպես էլ ֆինանսական ինստիտուտների առկայությունից ու

* Հոդվածը ներկայացվել է 22.09.2019թ., գրախոսվել՝ 05.11.2019թ., տպագրության ընդունվել՝ 12.12.2019թ.:

զարգացածության մակարդակից: Հետևաբար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել տնտեսության ֆինանսական խորության աստիճանը³⁷⁶ (ֆինանսական շուկաների և ինստիտուտների միջնորդության մակարդակը), ինչպես նաև բացահայտել վերջինիս՝ որպես տնտեսական աճի գործոնի:

Ցանկացած տեսակի տնտեսությունում տնտեսական աճի որոշիչ գործոն է հանդիսանում նրա ամբողջ ֆինանսական համակարգի, մասնավորապես՝ բանկային ու վարկային հատվածների զարգացման մակարդակները: Ուստի տնտեսության ֆինանսական և ոչ ֆինանսական հատվածները պետք է դիտարկվեն և գործեն որպես ազգային տնտեսության միասնական համակարգ՝ ունենալով զարգացման ընդհանուր ռազմավարական նպատակներ և դրանց հասնելու մարտավարական մոտեցումներ³⁷⁷:

Ֆինանսական խորության և տնտեսական աճի միջև կապի բացահայտման գործում լավագույն գործիք է **ֆինանսական զարգացման համաթվի կիրառումը**, որը նաև հնարավորություն է տալիս ավելի ճշգրիտ հաշվարկելու հետազոտվող երկրների խմբում առկա տարբերությունները³⁷⁸: Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից իրականացված ուսումնասիրություններից (1980-2015 թվականներին աշխարհի 128 երկրներում) պարզվում է, որ ֆինանսական զարգացման աճը հանգեցնում է տնտեսական աճի, բայց ֆինանսական զարգացման բարձր մակարդակների դեպքում կապը թուլանում է և, ի վերջո, դառնում է բացասական:

³⁷⁶ Տնտեսության ֆինանսական խորությունը ցույց է տալիս, թե գործարարները, տնային տնտեսությունները, պետական կառավարման մարմինները ի՞նչ չափով են իրենց գործունեությունը ֆինանսավորում կապիտալի շուկաների, բանկերի և այլ ֆինանսական միջնորդների հաշվին:

³⁷⁷ Александровна Т. Ок., "Значение финансовой глубины в развитии экономики страны", г. 214, с. 128

³⁷⁸ IMF Working paper, prepared by Katsiaryna Svirydenka-«Introducing a New Broad-based Index of Financial Development», January 2016, page 11

³⁷⁹ IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 16

Եթե ֆինանսական զարգացման համաթվի արժեքը գտնվում է 0,4-0,7 միջակայքում, ապա ենթադրելի է, որ տնտեսական աճի հետ կապը գնալով թուլանում է: Այս գնահատականը զարգացման տարբեր մակարդակ ունեցող երկրների համար 30 տարիների կտրվածքով հանդիսանում է միջին գնահատական: Գծապատկերում պատկերված է, թե ֆինանսական զարգացման տարբեր մակարդակներ ունեցող երկրների խմբերը ինչպես են տեղաբաշխված գնահատման կորի վրա: Պետք է նշել, որ «շրջման կետի» շուրջ կա մի լայն շերտ (ստվերագծված հատվածը), որն արտացոլում է երկրների փոխհարաբերությունների և ինստիտուցիոնալ պարամետրերի փոփոխությունները: 95% հավանականությամբ համաթվի այն արժեքը, որի դեպքում ֆինանսական զարգացման մարժային ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա դառնում է զգալի բացասական, մոտ 0,7 է³⁸⁰:

Գոյություն ունեն որոշակի փաստարկներ այն մասին, որ ֆինանսական զարգացման շատ բարձր մակարդակը տնտեսական աճի վրա կարող է ունենալ բացասական ազդեցություն: Մասնավորապես.

1. ֆինանսական զարգացման շատ բարձր մակարդակը մեծացնում է երկրում ցնցումների հավանականությունը, որի հետևանքով երկիրը հայտնվում է այնպիսի իրավիճակում, որ իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը շատ փոքր է լինում,
2. ֆինանսական զարգացման շատ բարձր մակարդակը բերում է արտադրական ոլորտից ուղեղների, մարդկային կապիտալի հոսքի դեպի ֆինանսական ոլորտ,
3. զարգացած ֆինանսական ոլորտը կարող է զգայուն լինել բարոյական ռիսկի նկատմամբ, որն էլ կարող է բերել ռեսուրսների սխալ տեղաբաշխման (սպեկուլյատիվ ռիսկ)³⁸¹:

Գնահատումներից պարզվում է, որ եթե ֆինանսական զարգացման համաթիվը գտնվում է 0,4-0,7 շրջակայքում, ապա ֆինանսական զարգացման աճը կհանգեցնի տնտեսական աճի ամենաբարձր տեմպին՝ 4-5,5 տոկոսային կետի միջակայքում, իսկ տնտեսական աճ ձևավորող մյուս գործոնները կթողնի հաստատուն³⁸²:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետազոտություններում տնտեսական աճ և ֆինանսական զարգացում փոխադարձ կապը ուսումնասիրվում է տնտեսական աճի 2 հիմնական գործոնների՝ գործոնների ընդհանուր արտադրողականության և կապիտալի կուտակման տեսանկյունից:

Ուսումնասիրությունների արդյունքները վկայում են, որ ֆինանսական զարգացման շատ բարձր մակարդակը առաջին հերթին ազդեցություն է ունենում գործոնների ընդհանուր արտադրողականության աճի վրա: Այն, ճիշտ է, նշանակալիորեն չի ազդում կապիտալի կուտակման վրա, սակայն բերում է ներդրումներում արդյունավետության մակարդակի նվազման, իսկ ֆինանսավորման որակը (օրինակ՝ ֆինանսական ռեսուրսների տեղաբաշխումը արտադրական գործունեության և մարդկային կապիտալի մեջ) ֆինանսական զարգացման բարձր մակարդակների դեպքում ընկնում է: Այլ կերպ ասած՝ ֆինանսական հատվածի շատ ֆունկցիաներ, ինչպիսիք են՝ ինայոդությունների կենտրոնացումը, գործարքների դյուրինացումը, ֆինանսական զարգացման շատ բարձր մակարդակների դեպքում կարող են մնալ հաստատուն, բայց այլ ֆունկցիաներ, ինչպիսիք են՝ կապիտալի բաշխման արդյունավետությունը և կորպորատիվ հսկողության արդյունավետությունը, կարող են փոփոխվել³⁸³:

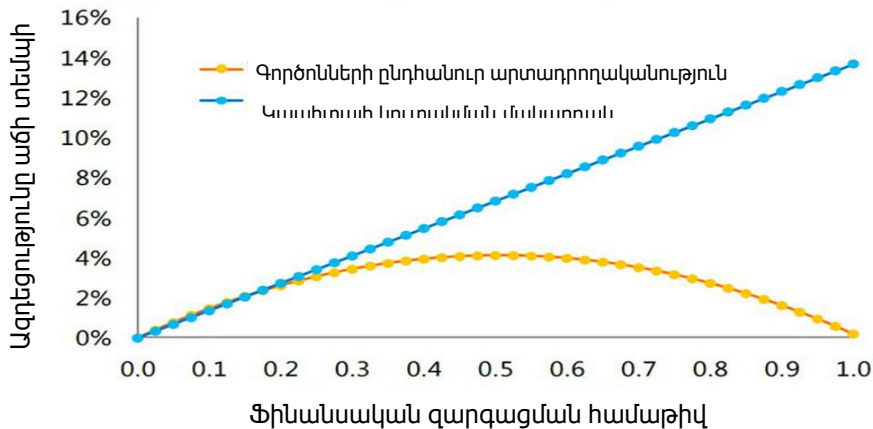
³⁸⁰ IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 15

³⁸¹ IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 15

³⁸² IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 16

³⁸³ IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 16

Ֆինանսական զարգացման ազդեցությունը կապիտալի կուտակման և գործունեության ընդհանուր արտադրողականության վրա³⁸⁴

Հայաստանի տնտեսության համար տնտեսական աճի տեմպերի վրա ֆինանսական խորության ազդեցության վերլուծության նպատակով կիրառենք «Բարրո ռեգրեսիան» : Վերջինս ունի հետևյալ տեսքը.³⁸⁵

$$ՀՆԱ = a + b * \frac{\text{արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիա}}{\text{վարկեր}} + c * \frac{\text{Ֆինանսական ակտիվներ}}{ՀՆԱ} + d * \frac{\text{Ներդրումներ}}{ՀՆԱ}$$

Որտեղ ՀՆԱ - բնակչության մեկ շնչի հաշվով իրական ՀՆԱ-ն է,

$\frac{\text{արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիա}}{\text{վարկեր}}$ - արժեթղթերի շուկայի և կապիտալիզացիայի և

առևտրային բանկերի կողմից տրված վարկերի հարաբերությունն է: Ցուցանիշը ցույց է տալիս երկրի ֆինանսական շուկայի կառուցվածքը: Եթե արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիան գերազանցում է կազմակերպություններին առևտրային բանկերի կողմից տրված վարկերի ծավալները, այսինքն՝ ցուցանիշը մեծ է 1-ից (կամ 100%-ից), ապա կարելի է խոսել այնպիսի ֆինանսական շուկայի մասին, որում գերակշիռ դիրք ունի արժեթղթերի շուկան: Հակառակ դեպքում, եթե արտաքին ֆինանսավորման վարկային աղբյուրը գերակա է արժեթղթերի թողարկման նկատմամբ, այսինքն՝ ցուցանիշի արժեքը գտնվում է 0,1 միջակայքում, ապա խոսքը գնում է բանկային կենտրոնացում ունեցող ֆինանսական շուկայի մասին:

³⁸⁴ IMF Staff discussion Note: "Rethinking Financial Deeping: Stability and Growth in Emerging Markets", May 2015 p. 17

³⁸⁵ Столбов М. И., "Финансовый рынок и экономический рост: контуры проблемы.", Москва, г. 2008, с.103

Ֆինանսական ակտիվներ
ՀՆԱ

ն կենտրոնական բանկի, առևտրային բանկերի և ոչ բանկ ֆինանսական հաստատությունների ընդհանուր ակտիվների տեսակարար կշիռն է ՀՆԱ-ում: Ցուցանիշը բնութագրում է տնտեսությունում ֆինանսական շուկայի նշանակությունը (ֆինանսական խորությունը)՝ առանց հաշվի առնելու ֆինանսական շուկայի կառուցվածքը:

Ռեգրեսիոն հավասարման մեջ այս ցուցանիշների համատեղ ներմուծումը հնարավորություն է տալիս պատասխանել մի շարք հարցերի՝ արդյոք տնտեսության ֆինանսական խորությունը ունի՞ ազդեցություն բնակչության մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի վրա, եթե այո, ապա ի՞նչ ուղղությամբ (այլ կերպ ասած՝ արդյոք գործակիցը նշանակալի՞ է և այն դրական՞ է, թե՞ բացասական), ֆինանսական կայունության ցուցանիշի բացակայության դեպքում որքա՞ն նշանակալի է ֆինանսական շուկայի կառուցվածքի ազդեցությունը տնտեսական աճի տեմպի վրա (b և c գործակիցները արդյոք միաժամանակ նշանակալի՞ են),

Ներդրումներ
ՀՆԱ

-ը հիմնական կապիտալում կատարված ներդրումների հարաբերությունն է ՀՆԱ-ին, արտահայտում է իրական հատվածում ներդրումային գործընթացների դինամիկան: a-ն՝ ռեգրեսիոն հավասարման ազատ անդամն է, b, c, d-ն վերը նշված համապատասխան փոփոխականների փոփոխությունների նկատմամբ բնակչության մեկ շնչի հաշվով իրական ՀՆԱ-ի ճկունության գործակիցներն են (դիտարկվող առանձին երկրների համար), ε -ը ռեգրեսիայի սխալն է:

Այսպես, վերը նշված ռեգրեսիոն հավասարման մոդելը բավականին հարմար է տնտեսական աճի վրա ֆինանսական խորության և ֆինանսական շուկայի կառուցվածքի ազդեցությունը վերլուծելու համար:

ՀՀ տնտեսության համար ռեգրեսիոն մոդելի կառուցման նպատակով օգտագործել ենք բնակչության մեկ շնչի հաշվով իրական ՀՆԱ-ի, արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիա/վարկեր հարաբերակցություն³⁸⁶, ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ հարաբերակցություն³⁸⁷, ներդրումներ/ՀՆԱ հարաբերակցություն³⁸⁸ ցուցանիշների ամսական ժամանակային շարքերը 2007-2018թթ.-ի կտրվածքով:

Ստորև ներկայացնենք ռեգրեսիոն մոդելի բնութագրերը:

Աղյուսակ 1

ՀՀ տնտեսության համար 2007-2018թթ.-ին «Բարրի ռեգրեսիա» մոդելի բնութագրերը³⁸⁹

Բնութագրիչ	R	R ²	p	F
Արժեք	0,746	0,557	0.000	53,553

³⁸⁶ Արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիա ցուցանիշի փոխարեն մոդելի ստացման համար կիրառվել է ՀՀ ֆոնդային բորսայի շուկայական կապիտալիզացիա ցուցանիշը, որը պայմանավորված է արտաբորսայի թվային տվյալների բացակայությամբ:

³⁸⁷ Ֆինանսական ակտիվներ ասելով այս դեպքում հասկանում ենք ՀՀ ԿԲ-ի, առևտրային բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերությունների և ներդրումային ընկերությունների ակտիվների հանրագումարը:

³⁸⁸ Ներդրումներ ասելով մոդելում ի նկատի ունենք հիմնական կապիտալում կատարված համախառն ներդրումները:

³⁸⁹ Աղյուսակը կազմվել է հեղինակի կողմից ՀՀ ԿԲ 2007-2018թթ.-ի ամսական վիճակագրական տեղեկագրերի տվյալների բազաների հիման վրա կառուցելով ամսական տվյալների բազաներ, ինչպես նաև օգտագործելով IBM SPSS Statistics 21 ծրագրային փաթեթը:

**ՀՀ տնտեսության համար 2007-2018թթ.-ին «Բարրո ռեգրեսիա» մոդելի
պարամետրերի բնութագրերը**

Գործոններ	T վիճ	Նշանակալիություն
Կապիտալիզացիա/վարկեր	1,811	0,004
Ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ	7,296	0,000
Հիմնական կապիտալում կատարված ներդրումներ/ՀՆԱ	1,086	0,028

Ելնելով մոդելի արդյունքներից՝ կարող ենք փաստել, որ ՀՀ տնտեսության համար «Բարրո ռեգրեսիա» մոդելի պարամետրերը բնակչության մեկ շնչի հաշվով իրական ՀՆԱ-ի մակարդակի փոփոխության վրա միջին և միջինից բարձր ազդեցություն ունեն ($R = 0,746$, $R^2 = 0,557$, մոդելը նշանակալի է): Նշվածը վկայում է այն մասին, որ «Բարրո ռեգրեսիա» մոդելում ընդգրկված պարամետրերը դիտարկվող ժամանակահատվածում էական ազդեցություն չեն ունեցել ՀՀ տնտեսական աճի տեմպերի վրա: Դիտարկելով իրական ՀՆԱ-ի փոփոխության վրա մոդելի առանձին բաղկացուցիչների ազդեցությունը՝ տեսնում ենք, որ ամենամեծ ազդեցությունը դրսևորել է ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը ($p = 0,000$): Սա պայմանավորված է նրանով, որ երկրում տնտեսական աճի տեմպերի վրա վերոնշյալ փոփոխականներից ազդեցություն ունի միայն բանկային հատվածը՝ վերջինիս համեմատաբար բարձր զարգացվածության պատճառով: Ի տարբերություն ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ ցուցանիշի՝ մոդելի մյուս պարամետրերի ազդեցությունը համեմատաբար ցածր է (կապիտալիզացիա/վարկեր՝ $p = 0,004$, ներդրումներ/ՀՆԱ՝ $p = 0,028$): Այս ցուցանիշների ազդեցության ցածր մակարդակը պայմանավորված է ՀՀ-ում արժեթղթերի շուկայի թերզարգացվածությամբ, տնտեսությունում ներդրումային դաշտի պասիվությամբ, բնակչության կողմից ներդրումներ կատարելու այլընտրանքների բացակայությամբ, ֆինանսական գործիքների կիրառման մշակույթի թերզարգացվածությամբ, արժեթղթերի շուկայում սահմանափակ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ, ինչպես նաև բնակչության գնողունակության ցածր մակարդակով:

Արդյունքում ՀՀ տնտեսության համար «Բարրո ռեգրեսիա» մոդելը ունի հետևյալ տեսքը.

$$\Delta \text{ՀՆԱ} = 95,933 + 0,144 * \text{արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիա/վարկեր} + 0,250 * \text{ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ} + 0,037 * \text{ներդրումներ/ՀՆԱ} + 1,25$$

Ինչպես տեսնում ենք, վերոնշյալ մոդելում ճկունության ամենամեծ գործակիցն ունի ֆինանսական ակտիվներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը: Մյուս երկու պարամետրերից ՀՆԱ-ի փոփոխության վրա համեմատաբար ավելի մեծ ազդեցություն կարող է ունենալ ֆինանսական շուկայի կառուցվածքը բնութագրող կապիտալիզացիա/վարկեր ցուցանիշը, քանի որ վերջինիս ճկունության գործակիցը, ի տարբերություն ներդրումներ/ՀՆԱ ցուցանիշի, ավելի մեծ է՝ 0,144:

Վերոնշյալ վերլուծությունից կարող ենք եզրակացնել, Հայաստանի ֆինանսական հատվածի կառուցվածքային առանձնահատկություններով է պայմանավորված, որ տարաբնույթ ֆինանսական ինստիտուտների առկայության պարագայում բացակայում է ֆինանսական խորության բարձր մակարդակը: Վերջինս բնութագրվում է հիմնականում բանկային հատվածի զարգացվածությամբ, իսկ ֆինանսական համակարգի մյուս ինստիտուտները (վարկային կազմակերպություններ, ապահովագրական ընկերություններ, ներդրումային ընկերություններ, կենսաթոշակային հիմնադրամներ և այլն) ճիշտ է առկա են, սակայն թերզարգացվածության պատճառով դեռևս չեն նպաստում ֆինանսական խորության մակարդակի բարձրացմանը:

FACTOR ANALYSIS OF ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL DEPENDENCE ON DATA RA

ROZA KURGHINYAN

*Lecturer of the Armenian State University of Economics,
department of General Economics,
applicant of the Armenian State University of Economic,
department of General Economics,
Gyumri, Armenia*

The purpose of this article is to identify and analyze the peculiarities of interconnection between economic growth and financial depth of Armenia. As it is known, in other equal conditions how the higher economy's financial and monetary resources and diverse financial systems infrastructures, then higher the rates of economic growth. Although continued growth of financial development leads to economic growth, nevertheless in the case of high levels of financial development, the connection weakens and ultimately becomes negative.

Taking into account the above we have set the following issues: assess and identify the quantitative and qualitative relationship between economic growth and financial development in Armenia, as well as consider some theoretical approaches to the interaction between economic growth and financial depth.

Induction, deduction, abstraction, analysis and synthesis, as well as mathematical / multivariate regression / methods were used to perform the study.

Based on the results of the analysis we can conclude that the banking system has a significant role in the financial system of Armenia. Other institutions of the financial system cannot contribute to the economic growth in the country because of the small-scale funds, institutional imperfection, limited financial instruments and a number of other issues.

Key words: Financial development, financial depth, economic growth, Barro regression, financial assets

ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ ЗАВИСИМОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И ФИНАНСОВОЙ ГЛУБИНЫ ПО ДАННЫМ РА

РОЗА КУРГИНЯН

*Гюмрийский филиал Армянского государственного экономического
университета, преподаватель кафедры общей экономики,
соискатель кафедры общей экономики,
г.Гюмри, Республика Армения*

Целью данной статьи является выявление и анализ особенностей взаимозависимости экономического роста и финансовой глубины в Республике Армения. Как мы знаем, насколько велика насыщенность экономики финансовыми и денежными ресурсами и разнообразна инфраструктура финансовых систем, настолько (в иных равных условиях) высоки темпы экономического роста. Несмотря на то, что последовательный рост финансового развития ведет к экономическому росту, тем не менее в случае высокого уровня финансового развития связь ослабевает и в конечном итоге становится отрицательной.

С учетом вышеизложенного мы поставили перед собой следующие задачи: оценить и определить количественную и качественную связь между экономическим ростом и финансовой глубиной в Армении, а также рассмотреть некоторые теоретические подходы к взаимовлиянию экономического роста и финансовой глубины.

В ходе исследования были применены методы индукции, дедукции, абстракции, анализа и синтеза, а также математические (множественная регрессия) методы.

Исходя из результатов анализа, можно сказать, что банковская система играет значительную роль в финансовой системе Армении, а другие институты финансовой системы не могут способствовать экономическому росту в стране из-за использования небольших фондов, институционального несовершенства, ограниченных финансовых инструментов и ряда других проблем.

Ключевые слова: *финансовое развитие, финансовая глубина, экономический рост, регрессия Барро, финансовые активы.*